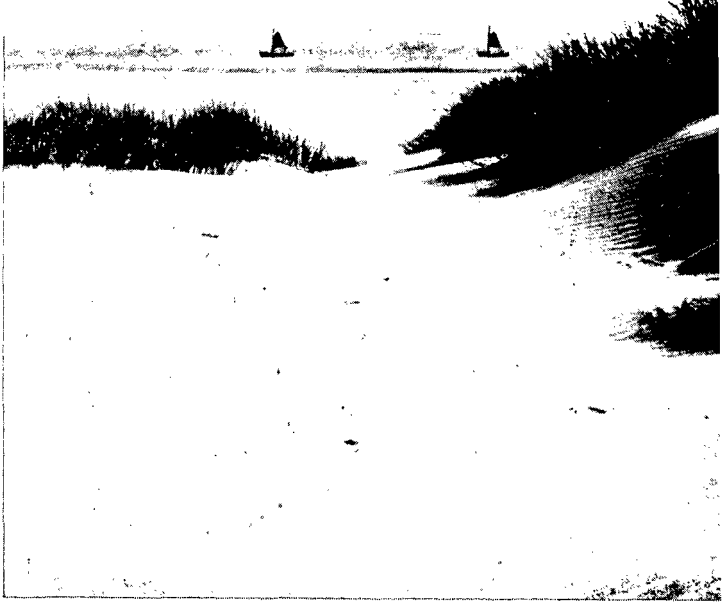

Jonge zeeduintjes Goeree

Foto: Kees Hana

Bij het nieuwe begin.

Eindelijk, na jaren op verminderde activiteit te hebben gewerkt, kunnen we weer in volle vrijheid gaan genieten van al hetgeen de natuur van ons schone land te bieden heeft. Eindelijk weer zwerven langs de mooie plekjes, die we kenden van voor 1940 of op avontuur gaan om er nieuwe bij te ontdekken...

Maar neen, we moeten eerlijk zijn : niet àlle voorheen beroemde oorden zijn gespaard gebleven. Namen noemen is nauwelijks nodig. Denkt U maar aan de Jansberg bij Mook, aan Walcheren, sommige duingebieden, de Oost-Brabantse bossen, stukken van de Veluwe.

De duinen ? „Totaal verwoest" zeggen de zwartkijkers, denkend aan de betonnen ondergrondse steden in de voorste linie met hun onderaardse gangen en vijf verdiepingen hoge bunkers, waarover volslagen nieuwe „duinen" werden opgeworpen. En toch... tòch is het nog prachtig in onze duinen ! In midden- en binnenduin gebeurde immers maar heel weinig kwaad ? Er zijn honderden hectaren, waar nooit één enkele landmijn gelegen heeft en vaak werden juist de voor ons belangrijkste stukken gespaard. Het Zwanenwater, de Geul en de Muy op Texel, het Schellinger duin, zij zijn nagenoeg ongerept.

Ja, pessimisten, ik weet het, bijvoorbeeld rond IJmuiden is het verschrikkelijk; daar zijn landschapsruïnes te aanschouwen. Maar met uw permissie : in de afgelopen herfst heb ik er onvergetelijke dagen doorgebracht. Zonnelicht, spiegelend over de bewogen zee,

Grote strandschelpen

Foto: Kees Hana

deed aan het strand de plompe betonnen bouwsels hard afsteken tegen de zacht gestroomlijnde helling van de zeeloper. En daar was de natuur zelf al volop aan het werk om ongedaan te maken, wat ze maar kon. Een stijve Noordwester joeg lange, bewegelijke zandstrepen glijdend tegen het duin op. Maar bij de onelegante bunkers werd dit alles in zijn vaart gestuit. Daar wervelde de wind omhoog en naar omlaag. Korrel voor korrel werd het zand aan de voet van het betonnen monster weggeblazen, zodat een diepe geul ontstond, die het gevaarte aldra ondermijnde. En het weggestoven zand vulde in weinige uren de ingangsopening aan de achterzijde volledig op. Sic transit gloria germanii !

Brabants vennenland

Foto: Kees Hana

De Dwingelose heide

Foto: Kees Hana

En zo is het al vele maanden lang gegaan, hier aan zee en ook iets verder het duin in. Loopgraven zijn volledig weggestoven, bunkers raken langzaam maar zeker onder het zand. De paardebloemen en madeliefjes op de graszoden, waarmede de Hunnen hun nieuwe „duinlandschap" beplantten worden onherroepelijk bedolven. Maar hun plaatsvervangers, de strandplanten, die hier de oudste rechten hebben, lieten geen minuut te lang op zich wachten. In ongebreidelde vreugde bloeiden daar reusachtige pollen zeeraket temidden van het dorrende grasdek. Zandzegge en liefelijke viooltjes hebben al bezit genomen van loopgraven en door de natuur gedichte bunkeringangen. Een nieuweling als Solanum triflorum lijkt hier een echte duinplant te willen worden en de zeldzame bleekgele osssentong uit de oude Breesaap staat in volle fleur bovenop een kunstmatige hoogvlakte, waar hoogst onvakkundig geplante vlieren en dennen natúúrlijk moesten doodwaaien.

Zo zijn er duizend en één vreugden te beleven, ook in de zwaarst getroffen gebieden ! Aan het strand spoelen weer vertrouwde zaken aan als sierlijke schelpen en teergekleurde kwallen; al liggen die dan ook voorlopig tussen risten oude brandbommen en kisten van artillerie-munitie. De braakliggende Limburgsche akkers stonden in de afgelopen zomer boordevol vuurrode klaprozen en de adventiefplant Caucalus daucoides met haar witte bloemschermen. Beschadigde vennen herstellen zich en in de getroffen polders doet de mens wat hij kan, in samenwerking met de natuur. Want zij laat ons nooit in de steek. Zelfs in de moeilijkste uren van het leven schenkt zij diepe vreugde aan wie maar oog wil hebben voor haar zo vanzelfsprekende wonderen. KEES HANA.